

NOVADPĒTNIECĪBA: MANTOJUMA SAGLABĀŠANA UN KOMUNIKĀCIJA

Kultūras mantojuma kopienas, vietējo kopienu loma un nozīme mantojuma saglabāšanā

Lolita Ozoliņa, PhD

LKA Kultūras un mākslu institūta pētniece,
Latvijas Kultūras akadēmijas docente

Šodienas saturs

- Kas ir kopiena?
- Kopienas sociālā, simboliskā un piederības izjūtas dimensija.
- Kultūras mantojuma kopiena.
- Vietējo kopienu loma kultūras mantojuma saglabāšanā.
- Jautājumi?

1/ Kas ir kopiena?

“Konstruktīvi aktīva, kultūras tradīcijām bagāta kopiena ir viens no nozīmīgākajiem sabiedrības stabilitātes, drošības un labklājības, kā arī kultūras identitātes saglabāšanas faktoriem”
(Muktupāvela, et al., 2022:42).

Muktupāvela, R., Laķe, A.; Tjarve, B. (2022). *Kultūras mantojuma kopienas: prakses, attīstība un izaicinājumi*. Latvijas Kultūras akadēmija. Rīga: Jaņa Rozes apgāds.

Kopienas jēdziens (I)

- Kopienas jēdziens ir viens no **visneviendabīgākajiem un strīdīgākajiem jēdzieniem**. Kopiena jēdziena izpratni veicina 21. gs. aktualitātes, piemēram, cilvēku mobilitāte, vides aizsardzības, resursu taupības un alternatīvu dzīvesveidu meklējumi.
- Kopienas studijas ir izteikti **starpdisciplināras**, t.i., to veido dažādas sociālo un humanitāro zinātņu nozares (socioloģija, antropoloģija, sociālpsiholoģija, kultūras studijas, vēsture, filozofija, reliģiju studijas u.c.)
- Kopienų studiju lietišķā puse ietver vietējo kopienu struktūru, pārvaldības, problēmu risinājumu veidus utt.
- Kopienas jēdziens var tikt lietots gan **ideoloģiski** (solidaritāte, piederība), gan **analītiski** (sociālā struktūra).

Kopienas 94 atšķirīgas definīcijas

- 20. gs vidū Džordžs Hillerijs (*George Hillary*) apkopoja sociālajās zinātnēs pieejamas definīcijas, lai noteiktu kopienas definīcijas vienojošos elementus. Pētnieks identificēja līdz pat **94 atšķirīgām kopienas definīcijām** sociālajās zinātnēs.

Kopienas definīcijās visbiežāk uzsvērti trīs elementi:

1. **Teritorija** – fiziska vieta vai ģeogrāfiska vienība.
2. **Kopīgas intereses vai identitāte** – dalībnieki izjūt piederību, kopīgus mērķus, normas un līdzekļus.
3. **Savstarpējās mijiedarbības un attiecības** – starp kopienas dalībniekiem pastāv sociālā mijiedarbība, saiknes un pieredze.

Kopienas jēdziens (II)

Vienas no aptverošākajām kopienas jēdziena attīstības un klasifikācijas studijām ir veicis sociologs Stīvens Brints (*Steven Brint*), salīdzinot un analizējot kopienas jēdziena divas vēsturiskas attīstības pieejas.

- Ferdinanda Tennīsa (*Ferdinand Tönnies*) teorētiskais traktāts “Kopiena un sabiedrība” (*Gemeinschaft Gesellschaft*, 1887) un tās centrālo esenci — **kopienas evolūcija līdz sabiedrības idejai līdzinās cilvēces bērnības un brieduma stāvokļiem** (*Brint*, 2001:2).
- Ferdinanda Tennīsa idejas ir ietekmējušas **maza mēroga kopienu radniecīgo un ģimenisko attiecību idealizēšanas pētījumus**, pretnostatot liela mēroga konkurētspējīgu tirgus un industriālu sabiedrību materialitātes izpausmes. Tā arī dabiskās un racionālās gribas dualitātes konceptualizācija radījusi paliekošas pēdas dažādu zinātnisko jomu — politikas, ekonomikas, jurisprudences, mākslas, reliģijas, kultūras studijās, kā arī identitātes konstruktu konceptos — “pašidentitātē” un “sociālajā identitātē”.

Kopienas jēdziens (III)

Otra pieeja — strukturālā funkcionālisma virziena pārstāvja, franču sociologa Emila Dirkema (*Émile Durkheim*) centieni panākt precīzākus un nemainīgākus kopienas jēdziena definēšanas kritērijus.

- Dirkema “sabiedrības” jēdziena definīcija piedāvā konceptuālu ietvaru 20. gs. 60. gadu sabiedriskās domas sociālo vērtību skalai, domāšanas kategorijām un komunikācijas valodai: **sabiedrība ir ne tikai strukturāla, statiska darbības matrica, bet tai ir arī normatīva, dinamiska ietekme uz katra indivīda dzīves attīstības soli** (*Durkheim*, 2009:xxii).

Kopienu tipoloģija*

Pamatojoties uz vispārēja rakstura definīcijām, kā arī, lai iezīmētu kopienu empīrisku pētījumu robežas, Brints piedāvā **strukturālos kopienas apakštipus** (*Brint, 2001:11*):

- 1) vietējās kopienas;
- 2) komūnas un kolektīvi;
- 3) lokalizēti draudzības tīkli;
- 4) izkliedēti draudzības tīkli;
- 5) aktivitātēs balstītas izvēles kopienas;
- 6) pārliecībā balstītas izvēles kopienas;
- 7) iedomātas kopienas;
- 8) virtuālās kopienas.

Atzīmē, kuram kopienas tipam piederī?
(izvēlies līdz 5 atbildes versijām)

<https://app.sli.do/event/dUsK9JGL5CkfgNEvfgeFnH>

Atzīmē, kuram kopienas tipam piederī?

Vietējai kopienai

Vietējam draudzības tīklam (intereses, hobiji)

Pārliiecībā balstītai kopienai (vērtības, uzskati, ticība)

Kolektīvam

Virtuālai kopienai

Prakses kopienai

Izklaidētam draudzības tīklam

Iedomātai kopienai

Vietas piederības kopienas

Lauku vs. pilsētas «peles»

Tradicionāli jēdziens “lauki” ietver negatīvu konotāciju, jo tie atrodas ārpus urbānās vides, apzīmē perifēriju un attālu telpu, tai pašā laikā sociālajās zinātnēs ir pieņemts uzskatīt, ka “[..] lauku teritorijās cilvēki ir emocionāli tuvāki, kā arī atkarīgāki cits no cita, pieejamiem resursiem un pakalpojumiem, viņi realizē ciešākas sociālās kontroles mehānismus, veidojot **savdabīgas sociālas sistēmas kā kopienas**” (Zobena, Paula, 2014:331).

Roberts Redfilds (*Robert Redfield*) definējot attiecības starp pilsētniekiem un lauciniekiem, iezīmē vairākas atšķirības:

- **cilvēcisko attiecību robeža**, ko Redfilds definē kā urbānās revolūcijas sekas.
- pilsētnieki, atšķirībā no lauciniekiem, tiek raksturoti kā jauna tipa cilvēki: bez tradīcijām, bez reliģijas, gudri, neauglīgi un dziļi nicinoši. Pastāv arī provinciāli, cilvēki, kuru raksturu nosaka attiecības ar pilsētu (*Redfield*, 1953:67).

**2/ Kopienas sociālā, simboliskā
dimensija un piederības izjūta**

Kopiena kā sociāli konstruēts jēdziens

- **Kopiena kā sociāli konstruēts jēdziens**, tās veidošanās nosacījumi un pastāvēšanas nozīmes, ir saistīts ne tikai ar teritoriāliem aspektiem, bet arī ar **cilvēku kopumu, kas fiziski nav saistīti ar ģeogrāfisku teritoriju, bet veido virtuālas kopienas, kopīgu interešu, identitātes, vietas izjūtas un kultūras vadīti.**
- **Kopienas rīcībspēju ietekmē arī vietai raksturīgās kultūras tradīcijas**, to praktizēšana, lokālpatriotisma izpausmes un prakses, kas ir saistītas ar zināšanām par nemateriālo un materiālo kultūras mantojumu un tā reprezentāciju vietas identitātes kontekstā.

Kopienas rīcībspēja

1. Vietējo kopienu attīstības un kapacitātes stiprināšana, lai veicinātu sabiedrības līdzdalību un **nepieciešamība pēc vietējo kopienu redzamākas iesaistes un tiesībām risināt lokālas nozīmes jautājumus.**
2. Administratīvi teritoriālās reformas (ATR)* rezultātā vairākas **vietējās kopienas izjuta atstumtību un ietekmes mazināšanos lokālā un reģionālā mērogā.**
3. Latviešu vēsturisko zemju likuma** ieviešana, lai sekmētu **kopīgas valsts politikas tapšanu un vietējo kopienu identitātes stiprināšanu**, kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpu saglabāšanu to ilgtspējīgai attīstībai.
4. Iedzīvotāju **kopienu attīstību un līdzdalību veicinošas iniciatīvas un formas**: kopienu mācības, viedo ciemu attīstības iniciatīvām, Kopienu parlaments un citas līdzdalības veicināšanas formas.***
5. Viedie ciemi definēti kā **aktīvas iedzīvotāju kopas**, kas, uzņemoties pašiniciatīvu un sekmējot līdzdalību, izstrādā jaunus (t.sk. ar sociālajām inovācijām vai tehnoloģijām saistītus) risinājumus esošo problēmu mazināšanai.****

*Administratīvi teritoriālā reforma stājās spēkā 2020. gada 23. jūnijā.

**Latviešu vēsturisko zemju likums stājās spēkā 2021. gada 1. jūlijā.

***<https://laukuforums.lv/kopienas/>

****<https://laukuforums.lv/kopienas/viedie-ciemi/>

Sēlijas kopienu karte ★

Sēlijas salas

Šī karte tika izveidota, izmantojot pakalpojumu Google manas kartes. Izveidot savu.

Sēlijas aktīvās kopienas un
nevalstiskās organizācijas.

6 336 skatījumi

Publicēts vietnē 2023. gada 6.
oktobris

☒ Sēlijas salas – Sēlijas kopie...

- ☒ Aknīstes kopiena
- ☒ Ancenes kopiena
- ☒ Asares kopiena
- ☒ Bebreneš kopiena

... vēl 34

Aktīvākās Sēlijas NVO

Piederības izjūta kopienai

Sociālpsihologu Deivida Makmilana un Deivida Čavisa (*David McMillan, David Chavis*) kopienas izjūtas definīcija - kopienas locekļus vieno piederība, izjūta, ka **kopienas locekļi ir viens otram un kopienai nozīmīgi, un kopīgu ticību,**

Kopienas piederības izjūtu veido četri elementi:

- **piederība** – personiskās tuvības sajūta, robežas, emocionālā drošība, personīgais ieguldījums un kopēja simbolu sistēma.
- **ietekme** – nozīmīguma sajūta, kas paredz abus aspektus – gan kopienas nozīmi indivīdam, gan indivīda nozīmi kopienā kopumā.
- **integrācija un vajadzību apmierināšana ir saistīta ar ieguvumiem** vai atalgojumu, ko kopienas locekļi saņem no piederības attiecīgajai kopienai.
- **kopīgas emocionālas saites** – ietver kopienas kopīgu vēsturi, līdzdalību aktivitātēs, kopienas vērtību akceptēšanu un pieņemšanu.

Vidzemes lībiskās kultūrtelpas kopienas kopsapulce Liepupē, 28.04.2025

Kopiena – simboliska konstrukcija

Sociālantropologs Entonijs P. Koens (*Anthony Cohen*) definē trīs simboliskās kopienas aspektus:

- 1) **Simboli rada kopīgas piederības izjūtu.** Piemēram, vizuālas zīmes, kopīgi rituāli, tradīcijas, svētki veicina kopienas dalībnieku sadarbību un savstarpēju uzticēšanos.
- 2) **Kopiena pati par sevi ir simboliska konstrukcija,** kas saista kopienas dalībniekus. Tādi apgalvojumi, kā rīkoties kopienas interesēs vai pārstāvēt kopienu, ietver spēcīgu simbolisku slodzi. Kopienas ideoloģiskais raksturs ietver arī iekļaujošus un izslēdzošus simbolus.
- 3) **Kopienas piederība nozīmē dalīties šajā piederības izjūtā ar citiem kopienas locekļiem.** Tomēr tas nenozīmē absolūtu vērtību vienprātību, nedz arī vienādu uzvedību.

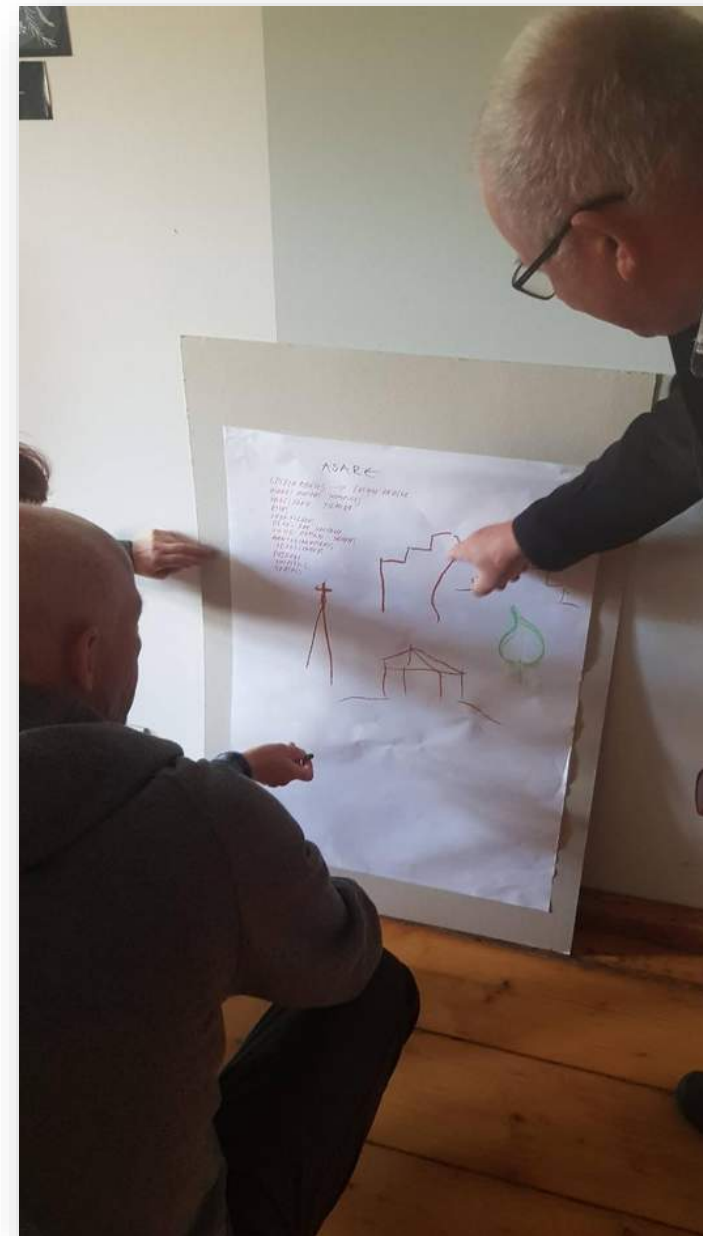

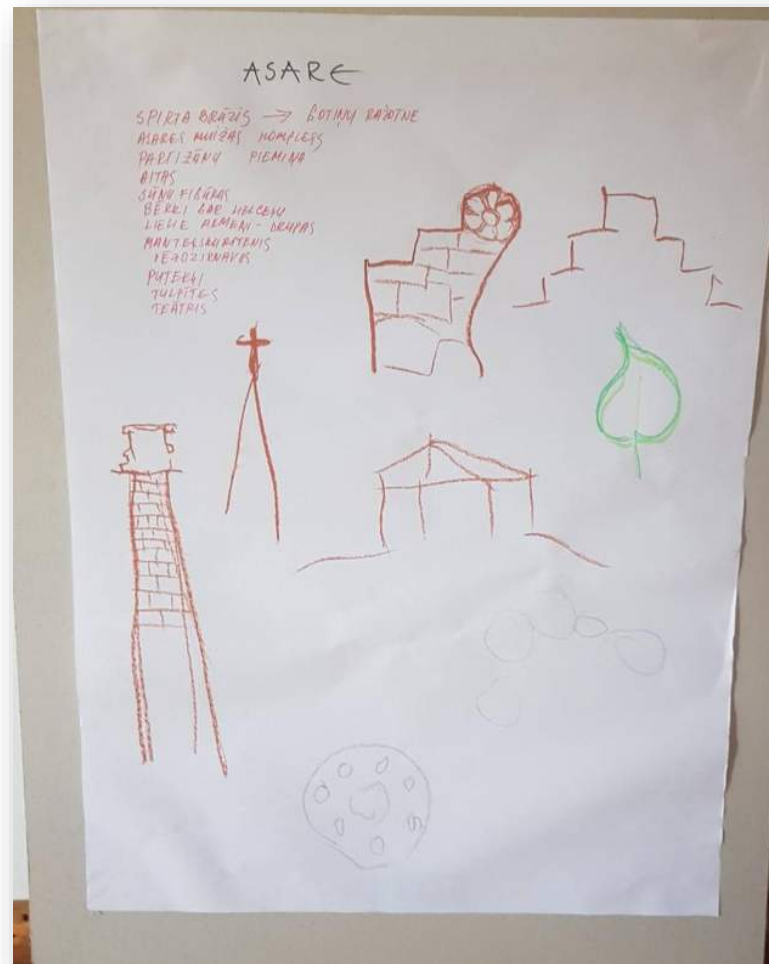

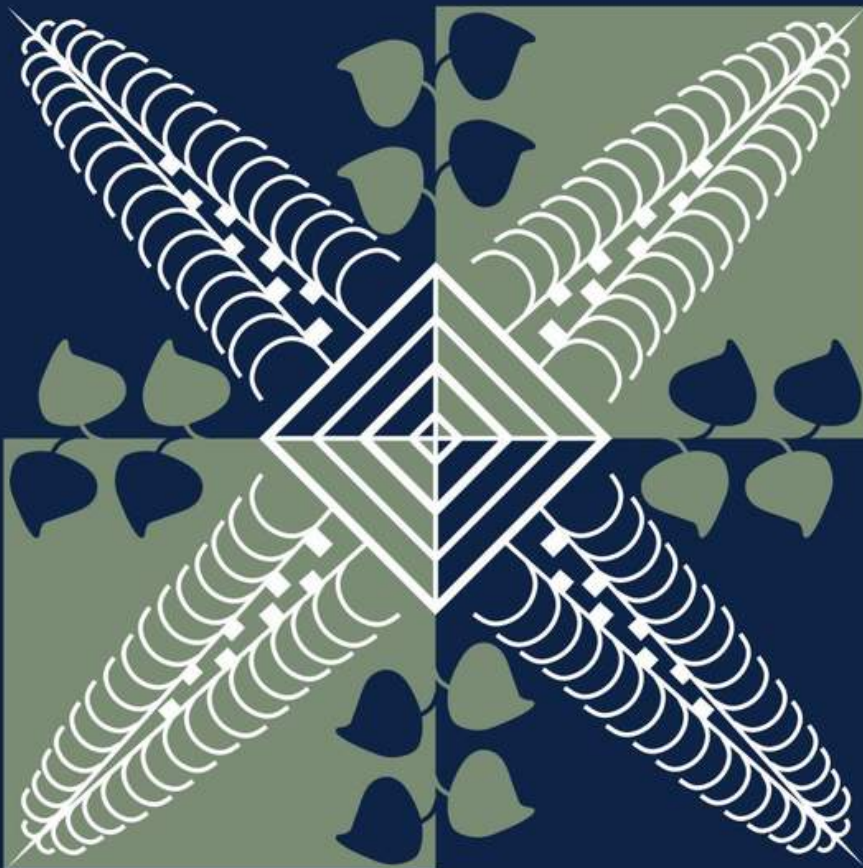
2.augustā Vilki cauri senās
Sēlijas zemju tirdzniecības
un kara ceļu krustpunktiem
dzīs pēdas Sēlijas identitātei,
bet citi zvēri baudīs
Augšzemes augstienes
dabas pērles.

Posma vēstnesis:
Jānis Pūķis, SSK Bebra

Sēlijas kopienu pasākums Kaldabruņā, 27.05.2022

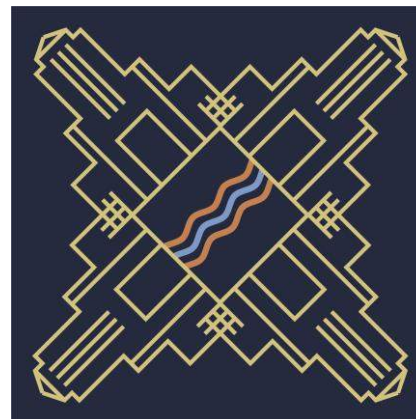

ŠEIT DZĪVO SĒĻU CILTS

Sēlijas kopienu zīmes. Autordarbs.

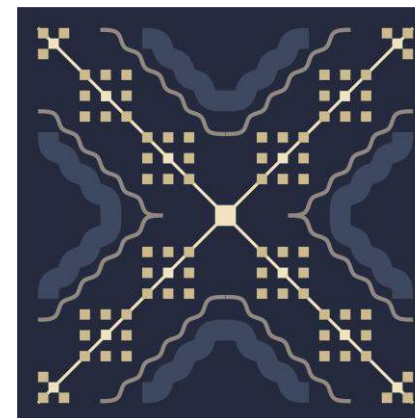
Aknīste

Mazpilsēta
Lietuvas pierobeža
Saltupju svētavots, rūsa
Milzīga baznīca
Pagānisms
Konkrētība, pragmatisms

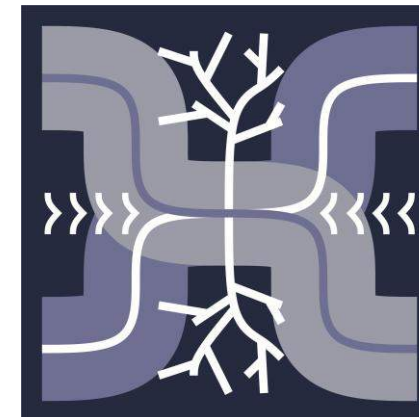
Demene

Gudras medības
Bruņinieciskums
Mežs naktī
Dzīves skolotāji
Vīriešu dota aizsardzība
Pacietība

Dignāja

Senais sēļu pilskalns
Pārcēlājs
Daugava
Laipa
Stīga starp Latgali un Sēliju
Folklorā

Bebrene

Saskares un emocionālā inteliģence
Tērcīte, kas pārplūst palienē
Agra pavasara atspulgi
Gājputni
Tīrība domās un darbos
Laba gaume

<http://selija.com/par-seliju/selijas-simboli/selijas-kopienu-identitates-zimes/>

SĒLIJAS KOPIENU IDENTITĀTES ZĪMES

Kopiena sadarbības tīkls
"Sēlijas salas"

selija.com

info@selija.com

Sabiedrības integrācijas
fonda

Latvijas valsts budžeta finansētās programmas
NVO FONDS
atbalstīts projekts

Pilsoniskās sabiedrības spēks
teritorijas tēla veidošanā

ZEMES ZĪMOLS

partnerība

KĀIMINI

Sēlija, 2024

<https://selija.com/>

Upītes kultūrtelpa ir Upītes ciema (Balvu novada Šķilbēnu pagasta), tam tuvumā esošo teritoriju un ciemu (Pakašova, Mukaušova, Stabļova, Dubļova, Buki, Zelči, Rekova, Dagunova, Ančipova, Bākarova, Ivanovka, Čilipīne, Viļumi, Antonovka, Daņilovka, Saucīne, Sviļpova, Plešova, Raipuļi, Grohova, Lotuši, Komugreiva) ļaudis un dzīvais kultūras mantojums.

Upītes kultūrtelpas logotips

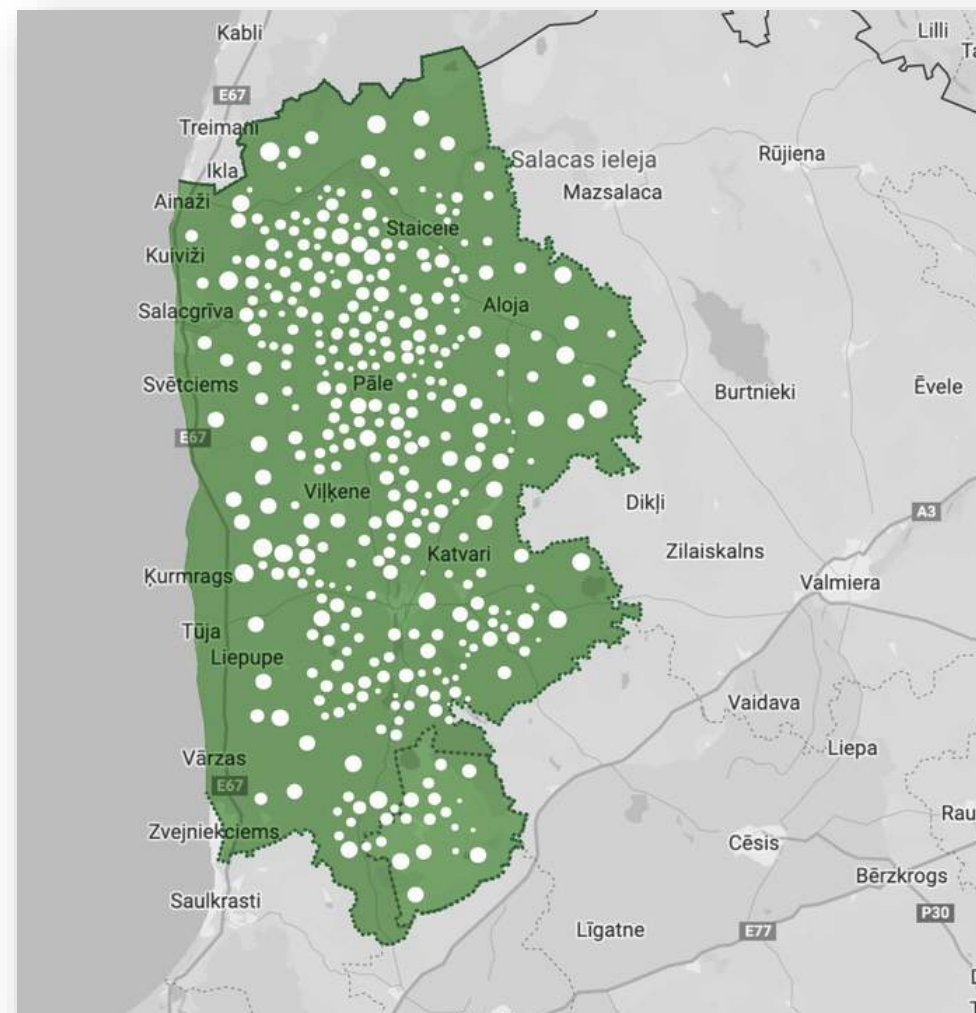
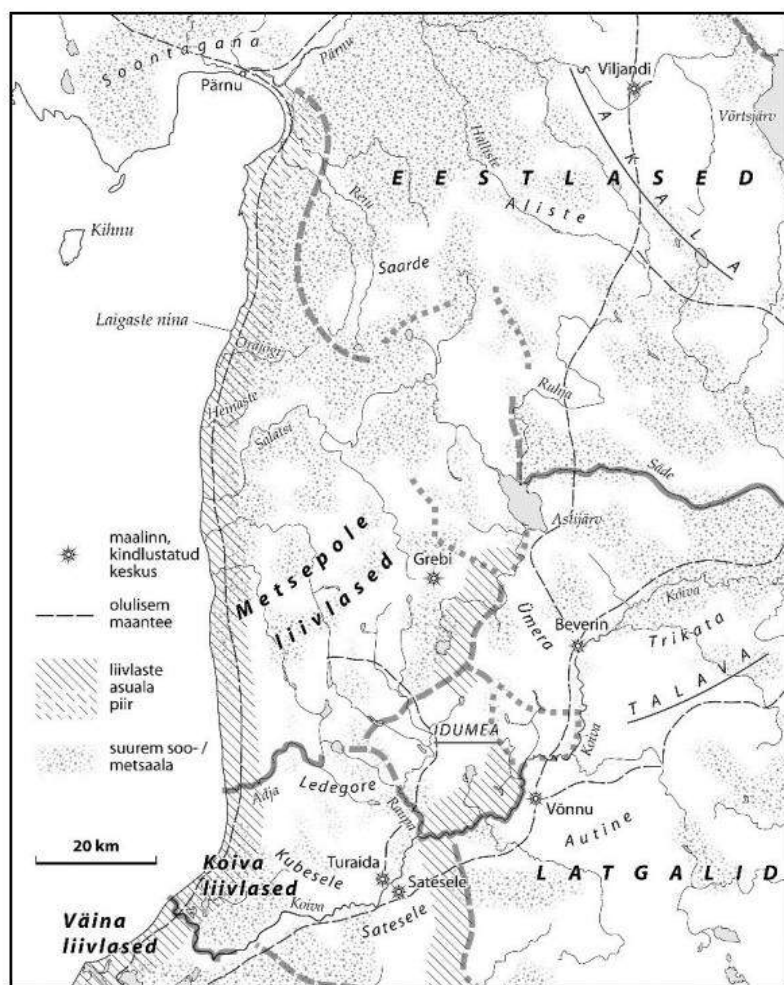
Renovētais nemateriālā kultūras mantojuma centrs «Upīte», 2023

Saules pielietais un greznais
dzintara kniepķens simbolizē
bagāto Rucavas kultūras
mantojumu.

Vidzemes lībiskā kultūrtelpa

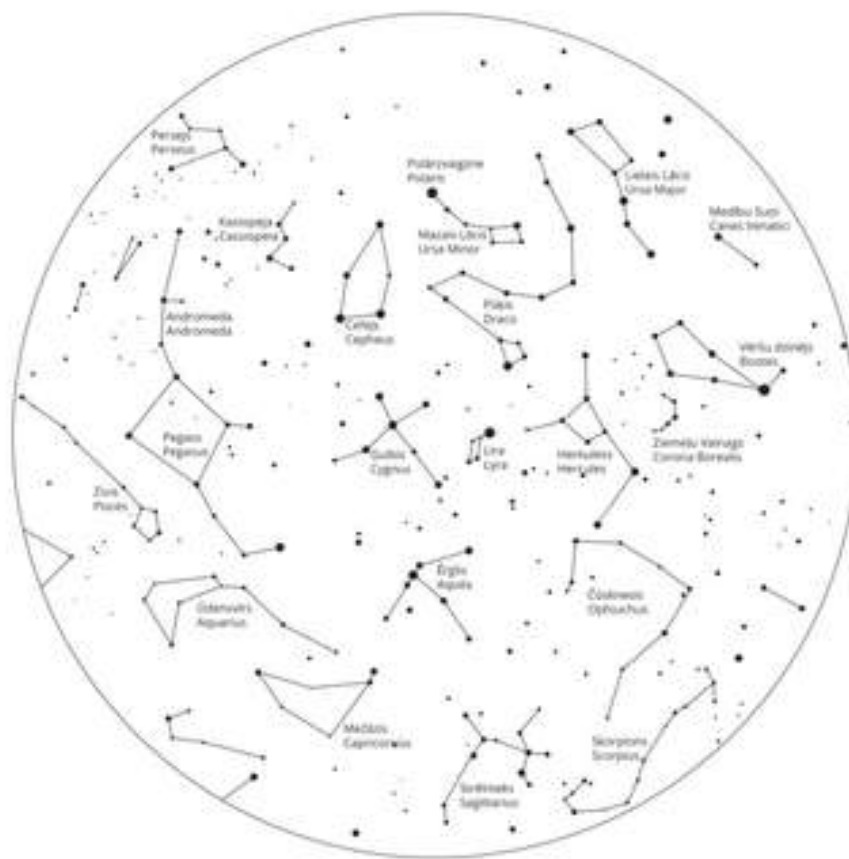
VIDZEMES LĪBISKĀ KULTŪRTELPA – logotips / ideja

PROJEKTS:

VIDZEMES LĪBISKĀS KULTŪRTĒLPAS logotipa un grafiskās identitātes izstrāde

Nr.3 / zīme PUNKTS

PUNKTS - kā zvaigzne, zvaigžņu karte kā mājupceļa atrašanas līdzeklis

VIDZEMES LĪBISKĀ KULTŪRTELPA – logotips / ideja

PROJEKTS:

VIDZEMES LĪBISKĀS KULTŪRTELPAŠ logotipa un grafiskās identitātes izstrāde

Nr.4 / simbols putns – DZĒRVE

DZĒRVE – kā pārlaicīgs mājupatgriešanās simbols

VIDZEMES LĪBISKĀ KULTŪRTELPA – logotips / ideja

PROJEKTS:

VIDZEMES LĪBISKĀS KULTŪRTELPAŠ logotipa un grafiskās identitātes izstrāde

Nr.5 / zīme – DZĒRVE

ZĪME DZĒRVE – liecību glabātāja, ceļš, kas atved mājās, atgriešanās
PROCESĀ

VIDZEMES LĪBISKĀ KULTŪRTELPA – logotips / ideja

PROJEKTS:

VIDZEMES LĪBISKĀS KULTŪRTELPAŠ logotipa un grafiskās identitātes izstrāde

Nr.6 / zīme – DZĒRVE

ZĪME DZĒRVE – liecību glabātāja, ceļš, kas atved mājās, atgriešanās stāsts
PROCESĀ

2.1

Grafiskā zīme – dzērve

Dzērves (kūrg) arhetipiskā putna simbols raksturo piederību Vidzemes lībiskajai kultūrtelpai, mājas izjūtu, dabas un cilvēka saikni, cikliskumu – pavasara iedvesmu un rudens pārdomas

Teritorijā atrodas Dzērves purvs, kas ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā

"Ikviens cilvēks mīl to zemi, kur viņa šūpulis ir stāvējis. Viņš uzreiz sajūt laimi sirdī, kad vien var runāt par savu dzimteni vai dzird par to runājam. Cilvēki, tāpat kā putni, savas ligzdas neaizmirst un vienmēr atceras tās, domās daudzkārt tajās atgriezdamies."*

"Jāga imi armtud sāda mād, millis tām āl om kuoten. Tāma juldiens touub om šudas oń, ku sāt tāma om šunumāst ujub pagat, voi kūlub pagt. Imist, ȳtiši linnud, ab un om pezadi un ales, mādlubud nānti, mytkut jān kȳrd nānt sil taggiz kieres."*

*Pajasalu, K. & Vinklers, E. (2023) Salacas lībiešu valodas ceļvedis. Rīga: Leņmō līziskūol līvōd institūt tigtimiz seļtš / LU Lībiešu institūta atbalsta biedrība"

22. martā plkst. 10.00 jūras krastā

Biedrība "Metsepoles līvu kultūras centrs" aicina modināt putnus, ar skanīgām dziesmām jūras krastā Lembūžos.

Putnu modināšana ir sens lībiešu rituāls, kas tradicionāli notika pavasara saulgriežu rītā vai Lieldienu pirmajā svētku rītā. Putnu modināšanas rituāls ir daļa no Lībiešu mantojuma dienas svinībām, kas tika iedibināta 2023. gadā – Lībiešu mantojuma gadā!

Limbažu
novads

SIGULDA
AIZRAUJ

Visi Lībiešu mantojuma
dienas pasākumi
www.libiesugads.lv

Limbažu novads un Lēdurgas pagasts XXVII Vispārējos latviešu Dziesmu un XVII Deju svētkos un Limbažu novada karoga atklāšanā, 2023.

Alojas Mūzikas un mākslas skolas bērnu vasaras nometne "Jūras ielas stāsti. Lībiešu pēdā", 21.–25.08.2023.

3/ Kultūras mantojuma kopiena

Dzīvs mantojums – identitātes saglabāšanas elements

- Nemateriālais kultūras mantojums ir **dzīvs mantojums, intelektuāls produkts, kas iezīmē noteiktas kopienas identitāti**, kā arī ietver attiecīgās kopienas dzīvesveidu, vērtību sistēmas, tradīcijas un uzskatus.
- Nemateriālā kultūras mantojuma **ilgtspēja un pārmantojamība**, kas lielā mērā ir atkarīga no attiecīgās kopienas kolektīvās uzvedības un izpratnes par sava mantojuma radīšanu un mantošanu.

Kultūras mantojuma kopiena

- Nemateriālā kultūras mantojuma likumā, kas Latvijā stājās spēkā 2016. gada 1. decembrī, **kopienas jēdziens definēts kā “personu grupa (šā likuma izpratnē atsevišķos gadījumos arī privātpersona), kam raksturīga kopīga identitātes izjūta un ko vieno nemateriālais kultūras mantojums un kopīga ieinteresētība to saglabāt un nodot nākamajām paaudzēm”** (LR Saeima, 2016).
- Saskaņā ar Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas ētikas principiem “kopienām, grupām un, dažos gadījumos, indivīdiem, ir jābūt galvenajai lomai sava nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā” (*UNESCO*, 2003).
- Šīs lomas īstenošana balstās **kopienas zināšanas un prasmēs, kas nepieciešamas, lai īstenotu prakses, reprezentācijas un izpausmes, un pateicoties šīm aktivitātēm, nemateriālais kultūras mantojums turpina pastāvēt.**

Kultūras mantojuma kopienas sastāvs

- Kultūras un/vai nesēju kopienas
- Vietējās (ne-nesēju) kopienas
- Privātais sektors
- Individīdi
- Nevalstiskās organizācijas
- Akadēmiskās un zinātniskās pētniecības iestādes, t. sk., muzeji, nacionālās mākslas akadēmijas
- Pašvaldības iestādes, valsts un reģionālās pārvaldes iestādes.

Pirts tradīcija Latvijā (2025)

Talku tradīcija Latvijā (2025)

Nautrānu kultūrtelpa (2025)

Nēģu zveja Salacā un Svētupē (2025)

Teksta materiāli

Publikācijas

Tīmekļa vietnes

Kopiena

Mantojuma kopienas kodolu veido 10–15 nēģu zvejnieki, kuri strādā vai savulaik ir strādājuši uz trim tačiem Salacā un viena tača Svētupē. Viņus vieno pārmantotas nēģu zvejošanas prasmes, kas tiek liktas lietā ne tikai nēģu zvejas sezonas laikā no augusta līdz februārim, bet arī nēģu taču sagatavošanā, kas katru gadu no jauna tiek ierīkoti pāri Salacai un Svētupei.

Nēģu zvejošanas prasmes tiek nodotas no paaudzes paaudzē šaurā lokā, parasti tuvu radnieku starpā (tēvi dēliem un/vai mazdēliem, sievastēvi znotiem u. tml.).

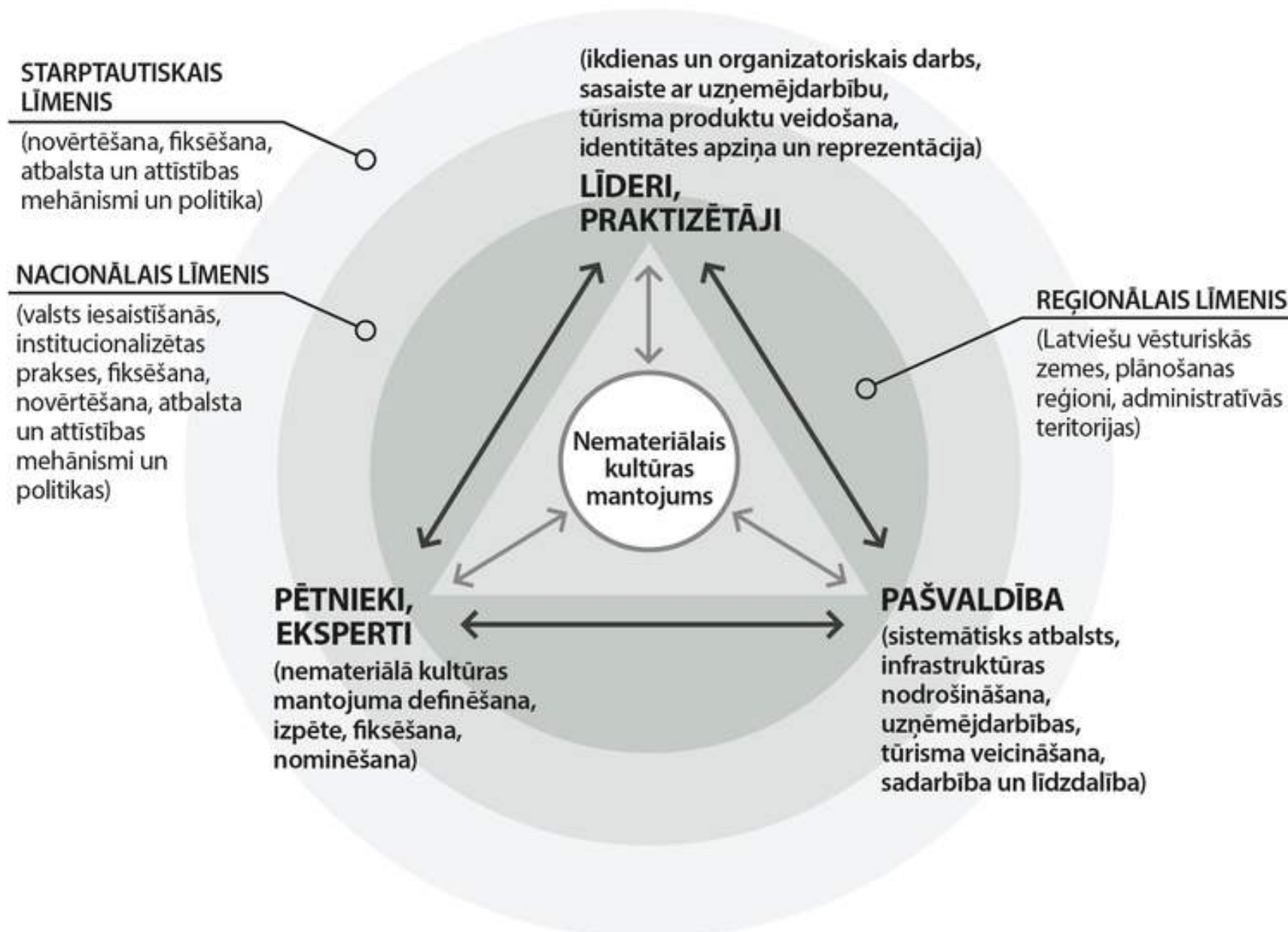
Nēģu zvejnieki ir vietējie vīri, kas dzimuši Salacgrīvā vai tās apkārtnē un joprojām te dzīvo, strādā. Nēģu zvejniekiem ir arī sava valoda – gan izteicieni, gan specifisks vārdu krājums darbarīkiem, tača konstrukcijas elementiem u. c. (sk. pielikumu).

Ar Salacas un Svētupes nēģu zveju saistīti arī nēģu ēdāji jeb patērētāji – vietējie Salacgrīvas un apkārtnes iedzīvotāji, kuri prot gatavot dažādus nēģu ēdienus, galvenokārt ceptus nēģus želejā. Salacgrīvā strādā arī vairāki uzņēmēji un mājažotāji –

Nemateriālā kultūras mantojuma kopiena

Starptautisko tiesību profesors, itālis Federiko Lencerīni (*Federico Lenzerini*) min 5 nemateriālā kultūras mantojuma jēdzienu raksturojošos faktorus, kas ir būtiski **nemateriālā kultūras mantojuma kopienas izpratnē:**

- 1) kopienu, grupu un indivīdu sevis atzīšana, nemateriālā kultūras mantojuma kā sava kultūras mantojuma daļas pieņemšana;
- 2) pastāvīga nemateriālā kultūras mantojuma atjaunošana kā atbilde uz attiecīgo kopienu un grupu vēsturisko un sociālo attīstību;
- 3) attiecīgā kultūras mantojuma dziļa saikne ar tā radītāju un nesēju savdabīgo identitāti;
- 4) “autentiskums” kā netieša nemateriālā kultūras mantojuma prasība;
- 5) nemateriālā kultūras mantojuma saistība ar cilvēktiesībām.

Ozoliņa, L. (2024) Nemateriālā kultūras mantojuma kopienu loma vietas identitātes konstruēšanā un reprezentācijā. Sēlijas vēsturiskās zemes piemērs. Pamatā - Muktupāvela, R., Laķe, A.; Tjarve, B. (2022). *Kultūras mantojuma kopienas: prakses, attīstība un izaicinājumi*. Latvijas Kultūras akadēmija. Rīga: Jaņa Rozes apgāds.

4/ Vietējo kopienu loma kultūras mantojuma saglabāšanā

Vietējai kopienai ir izšķiroša loma vietas piederības reprezentēšanā un iedzīvināšanā.

Kopiena ir sociāla konstrukcija ar vairākām nozīmēm, taču galvenās iezīmes, kas to raksturo, ir **kopīga teritoriālā piederība, vietas sajūta, attiecību veidošana ar vidi un līdzcilvēkiem, un viennozīmīgi – dzīvais mantojums.**

- Valodas savdabība – dialekti, izloksnes
- Mutvārdu folklorā – garamantas.lv
- Vietvārdi un apvidvārdi (<https://apvidvardi.lu.lv/>)
- Vide un ainava – dabas vērtības
- Teicēji un stāstīšanas prakses, dokumentēšana
- Dzīvesveida tradīcijas – tradicionālās saimniekošanas prasmes
- Kulinārais mantojums – receptes, garšas, trauki u.tml.
- Tradīcijas un jaunradīts saturs – festivāli, notikumi, svētki, dzeja, dejas u.tml.

Amatniecības un mākslas centra «Rūme» Zasā (Sēlija) audzēkņu darbi un tradicionālās podniecības izstādes afiša

INDRAS ZAPTES DĀRZS

Indrā kopš 2003. gada tiek rīkoti "Ievārījuma svētki". Ievārījuma svētki saglabā ievārījuma vārīšanas tradīciju, atbalsta tradicionālo lauku dzīves veidu, attīsta tūrisma pierobežā un sekmē Indras ciema atpazīstamību Latvijā.

Ievārījuma svētku laikā Indras ciema ielu iedzīvotāji vāra ievārījumus, ar kuriem tiek cienāti svētku viesi un dalībnieki.

Lai veicinātu Ievārījuma svētku tradīcijas attīstību, 2013. gadā tika uzsākta Indras Zāpītes dārza veidošana. Zāpītes dārzs tiek veidots kā brīvā laika pavadīšanas, atpūtas un degustācijas vieta.

Foto: www.kraslavasvestis.lv

Vietējo kopienu loma kultūras mantojuma saglabāšanā (I)

- **Piederības un atbildības izjūta** pret vietējo mantojumu, kas nosaka un veido kopienas identitāti, vienlaikus veicina kultūras mantojuma ilgtspējīgāku saglabāšanu.
- **Praktizē un nodod tālāk tradīcijas, zināšanas un prakses** (gan materiālas, gan nemateriālas), kas citādi draudētu izzust.

Nosacījumi, kas nosaka kopienu efektivitāti mantojuma saglabāšanā:

- **aktīva līdzdalība** – kopienas iesaiste lēmumu pieņemšanā, praksēs, kopīga mācīšanās, dalība kultūras mantojuma saglabāšanas projektos;
- **savstarpējā sadarbība** ar vietējām kopienām, institūcijām, NVO u.c. dalībniekiem.
- **vietējo zināšanu un prasmju pieredze** – vietējās kopienas unikālās zināšanas var būt liels resurss.

Vietējo kopienu loma kultūras mantojuma saglabāšanā (II)

Izaicinājumi, saistībā ar kopienu iesaisti kultūras mantojuma saglabāšanā:

- **kopienas resurss** (cilvēki, laiks, finanses, kapacitāte) var būt ierobežots vai arī neapzinās katra dalībnieka stiprās puses.
- kopienas **dalībnieku pasīva iesaiste**, nav stratēģijas, vadības.
- **aktīvisma trūkums** – kopienas līderi – zinoši, iedvesmojoši, patriotiski.
- **zināšanu un prasmju nodošanas ierobežotas iespējas.**
- **neiekļaujošas kopienas.**

«Mēs gribam tos cilvēkus, kam mēs esam interesanti. **Arī kopienā ir bijuši ļoti daudz diskusijas – nevēlamies padarīt Aizputi par kaut kādu Disnejlendu, jo mēs paši nejūtamies ērti ar šādu pieeju. Mums vajag tos cilvēkus, kam mēs interesējam, un kas no tā var kaut ko gūt, ko mēs rādām un darām.** Un tur viņi aizbrauc priecīgi, jo nu vienkārši random tūrists, kas ir, es atvainojos, ar arodbiedrības ceļazīmi ar autobusu, ko izgāž pie mums, nav vajadzīga masa un svarīgi ir tas, kā to nokomunicēt un tajā kontekstā?» (R3)

«Piemēram, viena no versijām, kas cirkulē par mums, ka esam rīdzinieki un atgriežamies Aizputē vai kaut kas tamlīdzīgs. Es pilnīgi neredzu, nekā kopīga ar šo stāstu. Es šeit esmu ieradies no Liepājas un, piemēram, mūsu rezidente [anonimizēts teksts] ir ieradusies no Tukuma. (...) **Līdz ar to mūsu kopiena ir tāda plūstoša un nedefinēta, un kurai nav kaut kādas specifiskas pārvaldības formas. Tas ir normāli un tieši tā ir mūsu veiksmes atslēga.** Mēs esam dažādos kanālos, dažādos medijos, dažādās vietās, dažādos formātos, un tomēr mēs to stāstu, varam stāstīt tālāk, un tur ir arī tās vienojošās lietas.» (R1)

5/ Jautājumi

**Man bija liels prieks pavadīt diena pusi
kopā ar jums! PALDIES!**